

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceane Sibiu, strada Măcelarilor 37
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu, 9 Octobrie, 1892.

Din practica observată în biserica noastră la aședarea de învățatori cu deosebire în timpul din urmă ne am căscigat convingerea, că sunt multe acele casuri concrete, unde organele din parohie după escrierea de concurse, nu indeplinesc alegerea, ci se mărginesc a cere dela autoritatea bisericăscă instițuirea de învățatori provisorii sub cuvânt, că ele nu cunosc pe candidați, și-și rezervă a-i studia în un an de zile aptitudinea ca învățatoriu, însușirile, firea și purtările, și numai după studiarea acestora fac alegerea, și se légă definitiv de candidatul la postul de învățatoriu.

Sunt multe și ponderose motivele, pentru cari comunele noastre bisericăscă urmăresc o asemenea procedură, și omul nepreocupat, judecând din desvoltarea firăscă a lucrurilor, va trebui să dea dreptate organelor din parohie, cari argumentează și milităză ca deosebire la alegeri pentru un an de probă.

Sistemul acesta se mai observă și la alte confesiuni, se observă și la stat, unde e denumire, și nu se cer atâtea formalități ca la alegeri în sistem constituțional, în biserica noastră însă după aședamintele noastre asemenea alegeri condiționate nu au nici o valoare, și după legile noastre bisericăscă nu are îndreptățire nici reținerea dela alegeri, sub cuvânt, că nu cunosc comuna bisericăscă pe candidați.

Sub asemenea rezerve în multe casuri concrete se comit abuzuri chiar în paguba instrucțiunei în special în paguba candidaților de învățatorie, în paguba acestora și materială și morală, căci a nu recunoscă această pagubă a învățătorilor însemnăză a nu penetra în situațiune.

Posițiunea unui învățatoriu, care ađi e ca provisoriu în protopresbiteratul Zarandului, la anul în cel al Reghinului, în anul viitoriu în protopresbiteratul Cetăței de pétră, și apoi în cel următoriu în al Făgărașului, posițiunea unui asemenea învățatoriu condamnat la viață de nomad, nu este de invidiat. Nici în acel cas nu va invidia pre asemenea ființă un om de inimă, când învățatoriu condamnat la asemenea viață de nomad e singur, necăsătorit, când el luându-și desăgi pe umeri, pôte dice în sensul material al cuvântului: omnia mea mecum porto.

E de compătimit însă posițiunea unui asemenea învățatoriu, când el e căsătorit, când bunul Dumnezeu l'a binecuvântat cu familie. În asemenea cas pe lângă miseria, că trebuie să incurce vieța cu un salariu, care arareori trece peste suma de 200 fl.

și de multeori scade până la 100 fl. și chiar și sub 100 fl., mai vine și neajunsul, că bietul învățatoriu în zilele de toamnă trebuie să-și ocupe postul, călătorind în depărțeri cu familia sa, sau e constrins a lăsa familia în locul seu natal și a trăi departe de ea cu cheltueli indoite, cu neajunsurile provenite din asemenea situațiune și pentru el, și pentru familia lui.

De pétră să fi, și la vederea acestor neajunsuri nu poți rămâne rece. Ele însă nu sunt numai de sine. *Nulla calamitas sola.*

În sensul articolului de lege XLIII din 1891 (noua lege de pensiune a învățătorilor) la fondul de pensiune se primesc numai acei învățatori, cari sunt aplicați definitiv.

În sensul normativului nostru de pensiune c'ericeilor nostri la intrarea în cler numai acei ani de învățatorie li se compută, cari i-au servit ca învățatori definitiv.

Cestiunea e foarte importantă, organul nostru e cu mult mai tare pétruns de sorțea învățatoriuului român ca să rămână în fața ei indiferent.

Vom reveni deci asupra cestiunei.

Revista politică.

Foile se ocupă tot mai mult cu crisa ministerială. În castelul din Buda s'a ținut încă un consiliu de ministri sub conducerea Maj. Sale și, după cum crede „Magy. Ujság”, s'a aplanat și cestiunea căsătoriilor mestecate, precum și afacerea cu recepțiunea confesiunei israelite. Cu toate acestea diferențele sunt mari între membrii cabinetului —

Sub titlu „Declarațiunile cont. Kálnoky” diarul „Bucureșci” publică un articol remarcabil, din care reproducem partea, ce priveșcea declararea dlui Kálnoky, făcută în delegațiunii, că guvernul austro-ungar îngrijat de proporțiunile, ce le ea mișcarea națională în România a intervenit pe lângă guvernul român, ca să liniștescă spiritele.

O asemenea declarațiune, dice numitul diar, dacă a fost făcută în sinceritate, e de natură a ne inspira câte-va reflecțiuni.

Nu cunoșcem care a fost răspunsul guvernului nostru la intervenirea guvernului imperiului vecin. În tot cazul credem, că dacă vre-unuia din aceste două guverne îi s'ar fi cuvenit să intervină, apoi de sigur nu celui austro-ungar îi ar fi revenit acest drept.

Ceea ce se petrece ađi în Ungaria nu e decât

un efect ale cărui cauze nu trebuiesc căutate în afară de acest regat. Agitațiunea românilor din Ardél nu a proces de dincóce de Carpați, pentru-ca să fie nevoit guvernul statului vecin să intervină pe lângă guvernul nostru pentru liniștirea spiritelor.

Causele nemulțămirei supușilor — de bună voe corónei sf. Ștefan, să le căutăm în Ungaria însa-și. În ziua când vecinii noștri vor crede, că a venit timpul, și necesitatea o cere imperios, să se pună pe cale de interveniri, să nu ni se adreseze noue; să intervină pelângă sentimentele lor. Guvernul austro-magiar n'are decât să recitescă constituțiunea, să-i aplice prescripțiunile de o potrivă tuturor naționalităților din monarhia, să nu se mai gândescă la legi speciale și să oprăscă odată pe povenișul de persecuțiuni, pe care l'a împins șovinismul.

Ungaria, dacă a început să se îngrijescă de situațiunea ei interioară, dacă găseșce, că agitațiunile românilor, ce sunt sub stăpânirea ei, îi pot inspira temeri serioșe, pôte să fie incredințată, că nici grija nici temerile nu se vor înlătura, dacă guvernul ei va interveni pelângă al nostru.

Guvernul român tot ce pôte face e să nu îngădue ca mișcarea națională pacinică începută în țără să se îndrumeze pe căi greșite și să ia un caracter, care ar putea provoca o ostilitate între statul nostru și statul vecin.

Nu i se pôte pretinde însă să redea pacea și liniscea, de care are nevoie Ungaria, ca și ori care alt stat pentru desvoltarea lui interioară — atunci când însă-și Ungaria e autórea situațiunei de ađi. Guvernul statului vecin va putea cu multă înlesnire să și redobândescă și liniscea și pacea, îndată ce-și va schimba sentimentele puțin omenóse, ce le manifestăză pentru românii de dincolo de Carpați.

Soluțiunea cestiunei transilvănene nu depinde de noi pentru ca să fie nevoie de intervenire; Ungaria o șcie, o ține în mână și în ziua când voința nu-i va lipsi, s'o pună în aplicare.

Întru cât ne priveșce, nu putem decât să dorim ca ziua aceea să fie cât se pôte de apropiată pentru a pune capăt unei situațiuni încordate, care atât nouă cât și vecinilor nostri, ne pôte folosi mai mult de cât intervențiunea despre care ne-a vorbit contele Kálnoky în declarațiunile sale. —

Despre incidentul greco-român „Timpul” dă următoarele amenunte: Mai multe diare relatând acest incident, deși au relatat în sine lucrurile cu o óre care esactitate, le-a împodobit însă cu o sumă de amănunte de fantazie. Adevărul este cel următoriu:

FOIȚA.

Cultura grădinilor și folosul lor.

(Incheere.)

„Cum d. e. mi s'a dat mie ocașiunea fi martor ocular, că o servitoare a unui domn, dar nu grădinar de profesiune, într'o comună (V.) umbra în postul sfințelor Pasci din casă în casă pela români cu cępă în schimb pentru ouă. Tótă cępă și oul, sau cel mult dacă mai primea románca pentru ou, încă o cępă micuță și și stricată, pe deasupra. Va să dică, căpeta dóue. Pentru că așa ile-a fost numărat dómna servitórei. Acesta am vedut-o la românii cei mai cu stare din comuna respectivă. ba prima-dată chiar la luminătorii poporului român de acolo, precând grădinile lor, cari atâtea erau de spațioșe, încât numai unde și unde vedea-i câte o casă, erau părăsite pline de burieni la a căror umbră se preumblau găinele și gășcele, pe a căror ouă le scimbeau pe cępă, mere și alte póme uscate în cele patru (4) posturi ale anului, făcându-i un venit însutit pierdătoriului de vară, care petrecea și fura zilele printre puținii pomi din neînsemnata lor grădină, neavând altă ocupațiune“.

Iată unde e în loc de progres regresul poporului nostru în privința cultivării grădinilor.

Revenind éráși la folosul grădinilor, e de observat, că prelângă aceea, că ele influințază asupra

fisicului și a spiritului mai, au mare influință chiar și asupra climei. Una, pertru că împedecă mult forța cea mare și stricacióșă a vânturilor și vijeliilor. alta, că prin umbra cea multă conserva pe timp mai îndelungat umeđela, din care se formează norii și astfeliu vin ploi mai adeseori.

Ca dovadă ne servesc secetele cele mari din țările lipsite de grădini și păduri.

Alt folos al grădinilor este, că ele se pot înființa și cu ele să pôte folosi mai tol petecul de pământ. Ca dovadă ne servesc pădurile, tufele de pe tóte răzórele și grădinile cele întinse pe cóștele și văile hotarelor aflătoare între păduri.

Astfeliu de terenuri năpustite se află într'un număr foarte mare, cu deosebire la românii noștrii săteni, cari și așa au fost nefericiți a primi astfeliu de pământuri pe rosórá, pe dealuri și văi. Nu dic românii din tóte direcțiunile, ci înțeleg cu deosebire pre cei din părțile noastre, a căror pământuri necultivabile cu bucate, pe rozórele și văile hotarelor se pasc în mare parte de capre și de epurii pădurilor. Într'adevăr, aceste pământuri, sunt numai o sarcină de a plăti dare pe ele fără nici un folos și răsplată.

Ar fi de dorit așa dară, că și dacă nu toți de odată, cel puțin o parte să facă începutul; luând esemplu vecin dela vecin, cómună vecină dela comuna vecină, ca așa cu timpul să se lațescă în tóte direcțiunile iubirea de progres și în ramul acesta al economiei. Ca astfeliu și dacă unii nu vor fi în

stare de ași forma un ram de comerțiu mai mare, cel puțin unul mic, având totodată celea necesare pentru casnicii sei și prin acestó ocolind pe preocupății streinii, dela cari mai înainte cumpărau pómele și legumele foarte pipărate.

Poporul român fiind însărcinat cu cele patru posturi de preste an, este avisat numai și numai la leguma în posturile amintite. În care timp, lipsindu-i leguma și pómele, — precum și e — sau că jertfesce o mulțime de parale pentru procurarea lor, sau precum am amintit mai sus, dă ouăle și slánina — cari încă costă parale în schimb pentru cępă numai ca să pótă posti. Sunt mari greutățiie postului, fiind că e mare negligența!

Lăsând deci la o parte dișa și nadegdea românului, că: „Precum au trăit moșu meu și tata meu, voi trăi și eu”, îngrășați pelângă rămători și vite, agrii și grădinile vóștre cele spațioșe, că astfeliu să nu trăiți cum e dișa ca tata și ca moșu, ci mai adăugând la ușurarea sarcinilor de tóte zilele și prin acesta la vieța mai îndelungată și mai fericită, să puteți fi folositorii și spriginitorii națiunei române, prin aceea, că veți lăsa generațiunilor viitoare din ani în ani, și din vécuri în vécuri, moșii și averi prețioșe, spre lauda și mulțămirea vóștră Sighișóra, în 19 Iulie 1892

Patriciu Pinteau.
învățătoriu.

La lipsa ministrului nostru de externe în concediu, dl Paparigopolo, ministrul Greciei, a înaintat guvernului român o notă, prin care îl informa, că guvernul său cere ca cestiunea succesiunii Zappa să fie luată de pe terenul juridic, transferată pe terenul diplomatic și supusă la un arbitragiu.

În lipsa titularului dela externe, această notă a rămas cât-va timp fără răspuns. După întorcerea sa, dl Lahovari primi dela dl Paparigopolo o notă prin care dă sa repeta cele conținute în nota primitivă și cerea un răspuns în termen de trei zile. La această ministrul de externe a răspuns imediat menținând pur și simplu concluziunile din notele sale precedente.

În urma acestui răspuns întorcându-se Luni dela Sinaia, întovărășind pe M. Sa. regele cu prilejul plecării Sale în străinătate, dl Lahovari găsi două note: una a dlui Paparigopolo, prin care se comunică încetarea relațiilor diplomatice și chiar a celor consulare, și alta a dlui de Fonton, prin care se notifică că, după cererea guvernului grec și autorizarea guvernului imperial rusesc, d-sa este însărcinat cu protecțiunea intereselor supușilor eleni în România.

În această guvernul nostru n'avea decât să ia măsurile necesare pentru rechemarea imediată a misiunii noastre la Atena și pentru a face apel la una din puterile amice pentru protecțiunea supușilor noștri în Grecia.

Faptele acestea petrecându-se abia ieri, este firesc ca să nu se fi putut primi încă răspunsurile nici dela legățiunea noastră din Atena, nici dela cele alte misiuni. Prin urmare diarele, carele dau ca fapte împlinite măsurile, ce sunt încă în lucrare, sunt mai iute și mai bine informate decât guvernul însuși.

Tot odată ministrul de externe a telegrafat incidentul M. S. regelui la Sigmaringen. M. S. însă fiind abia sosit la Sigmaringen, n'a putut încă da nici o instrucțiune guvernului în această cestiune.

În un articol de fond tractând cestiunea, tot acest diar, după ce arată, că lucrurile au să meargă pe calea lor vorbesce astfel:

Singura cale posibilă și legală era aceea a desbaterilor judeciare. Dovadă, că guvernul grecesc începuse prin a crede și el tot astfel, este că s'a înfățișat înaintea justiției, fapt ce escludea de la sine ori ce soluțiune diplomatică sau arbitrală a cestiunii.

În loc de a aștepta cu linice rezultatul procesului ce era pendent în fața justiției, cabinetul din Atena a pierdut de odată răbdarea și a creșut, că face bine, intrerupând relațiunile diplomatice, ba chiar cele consulare.

Asemenea procedimente *ab irato* nu au darul de a grăbi soluțiunea cestiunilor.

Dacă bărbații conducători în Atena cred, că arătându-se țanțoși în afară, vor isbuti a provoca în țara lor un fel de deviere a opiniunii publice care să le înlesnească a eși din încurcătura politică și mai ales financiară, în care se află, acesta îi privește. La noi însă puterea guvenelor în cestiuni externe de asemenea natură nu atarnă de fluctuațiunile partidelor și a personalităților politice. Am fost și vom fi moderați, cum se cade ori cărui stat, care se respectă, dar nu vom scimba modul nostru de a vedea în fața amenințărilor, precum nu l'am schimbat de la ivirea litigiului în cestiune.

Nici Grecia, nici celelalte popoare balcanice n'au avut, slavă Domnului, a se plânge de România. Pământul nostru mănos și ospitalier a fost pururea deschis tuturor acelor, cari în timp de restriști, căutau un adăpost și găsiu la noi mijloce de a se înayuti.

Nu vom însă a fi vaca de muls a nimănui și vom scia apără dreptul nostru, mai ales când el este atât de lămurit și de clar ca în cestiunea Zappa.

Dintr'un litigiu mai mult teoretic guvernul grecesc a creat un conflict diplomatic. O regretăm dar n'avem ce face, nu noi vom suferi mai mult din noua situațiune creată. Francezii au o dicitore, care sună: „*Tu te faches, donc tu as tort!*”

Ea se potrivește de minune guvernului din Atena.

El s'a supărat, se vede dar că n'are dreptate! —

Dupa-cum se anunță din Bělgrad, e hotărât ca scuepina să se amâne până la 31 Decembrie, după cum acesta s'a întâmplat și în anul trecut sub ministerul Pasici. Apoi, ne mai putând fi amănată, va fi disolvată, er nouele alegeri, după constituție, vor trebui să se facă în luna Februarie anul viitoriu. Noua scuepina se va convoca apoi în Martiu sau Aprile.

În ce privește compunerea viitoare scuepine, toate informațiile interesante lasă a se prevedea că partidul radical va dobândi majoritatea, — de astădată însă o majoritate cu mult mai slabă ca în trecut. O mare parte a alegătorilor radicali de până acum nu vor mai avea drept de vot din cauza neglijenței de a-și plăti dările, a căror restanță se scie, că se urcă actualminte în Sêrbia la o sumă

enormă. Afară de acesta, ca pretutindeni, nici în Sêrbia nu vor lipsi transfugii obicinuiți la fie care schimbare de sistem; progresistii singuri se cred deja asigurați de 20.000 de astfel de spriginitori.

Socotela se face așa dar că partida radicală va recuceri vre-o 70 de mandate. La ultimele alegeri, din două sute de mii de alegători au votat pentru radicali vre-o 160.000 er restul pentru lista liberală și progresistă. Dacă se scad din această sumă vre-o 50.000, parte alegători cari nu mai au dreptul de vot, parte transfuge, tot mai rămân mai bine de o sută de mii de alegători radicali, pe când cei rămași se împart între progresisti și liberali.

După socoteli, dar, întemeiate pe date destul de positive, forțele relative ale partidelor în viitoarea Scuepina se vor împărți în chipul următor:

Din 132 de mandate vor dobândi radicalii vre-o 70, liberalii vre-o 50, progresistii vre-o 10—12. Este o socotăle foarte obiectivă și de aceea și cea mai probabilă.

Dintr'ênsa reese în de ajuns, că liberalii, cari par a crede că vor reuși să aibă majoritatea în viitoarea scuepină, se dau unui optimism nejustificat. Pe de altă parte și siguranța cu care radicalii se bizuesc pe o majoritate importantă este mai mult o dorință a lor de cât o siguranță întemeiată pe ceva pozitiv.

Dacă se admite, că cu această ocaziune liberalii vor dobândi vre-o 50 de mandate, er progresistii vre-o 10—12, nu se va putea tăgădui faptul că amândouă aceste partide vor dobândi în acest chip mari avantagii, deore-ce omnipotența radicalilor, chiar când ei ar reveni la putere, va fi slabită într'un chip foarte simțitor și regența, avându-se în vedere forța numerică a opozițiunii mai ales însă slaba majoritate a radicalilor, va fi pusă în poziție de a domina situația parlamentară.

Intr'un asemenea cas le va fi cu neputință radicalilor de a-și realiza toate pretențiile.

Pe de altă parte și regența va trebui să observe, în esercitarea puterii sale, o orecare rezervă, deore-ce grupul progresistilor, deși mai slab numericcesce decât celelalte grupuri, în multe cestiuni va fi hotărîtor prin atitudinea sa neatârnatore.

Din cele spuse rezultă dar, că nouele alegeri vor scote la ivelă o împărțire mai dreptă și mai potrivită a puterilor parlamentare și va libera țera de situația de până acum, în care stăpânirea unei singure partide era exclusivă.

Afacerea cea nouă militară.

Noua afacere militară pentru desvélirea monumentului honveșilor ia dimensiuni tot mai mari. În ședința de Luni a dietei s'a cetit invitarea comisiunii pentru ridicarea monumentului la serbarea de 2 Novembre. Carol Eötvös a cerut să se pună aceea invitare la ordinea zilei în ședința de Marți, ceea ce s'a și primit.

Se înțelege, că n'a putut să trecă nici această ocaziune, fără ca kossuthisti să nu se adreseze la Kossuth și să-i cêră părerea. La telegrama lungă, ce i s'a trimis lui Kossuth despre acest cas, se dice, că acesta a răspuns următoarele:

„*In totdeauna am considerat statua lui Hentzi ca o insultă în contra națiunii magiare. Me mir, că mai există acest monument și că nu l'au dărâmat. Dar și dacă există, m'ași scandaliza, în cas când honveșii ar depune cunună pe el, cunună aceuia, care fără nici un motiv a bombardat orașul Pesta.*”

Repet, nu este iertat a uita, că Hentzi a fost în cea mai mare măsură vinovat în nemilôsa bombardare a Pestei. Hentzi a procedat cu magiarii tocmai așa, ca și Radetzky cu italienii. Și când Radetzky a murit la Milan, italianii s'au abținut de a-i face onoruri de ori ce felu, pe lângă totă opintirea guvernului italian. — La 2 Novembre, austriacii pot să facă ce vreau, magiarii însă sunt datori a se ține la distanță.

Marți s'a pus la ordinea zilei discuțiunea asupra invitărei primite la desvélirea monumentului honveșilor în Buda.

În biroul presiului a ținut mai înainte ministrului cu corifeii diferitelor partide o conferență, vrând să încerce în ora ultimă de a indupleca opozițiunea să nu facă o acțiune mai mare din această cestiune.

Dar încercarea a rămas fără nici un rezultat. Opoziționalii au intrat energic în luptă contra programului festivității honveșilor, er majoritatea aprobă programa și doi din vorbitorii ei au și încercat să o apere în ședința de Marți.

Cel distântu vorbitoriu a fost Carol Eötvös din opoziția estremă. El a propus în numele partidei sale o moțiune ca guvernul să asiste la încoronarea statuei honveșilor dar se fie avisat de a împiedeca plănuita încoronare a lui Hentzi, cu toate mijlocele ce-i stau la dispoziție. Intre aplausele stângei extreme, a protestat Eötvös în contra imputărei, că opoziția ar face greutăți numai spre

a servi scopurilor ei de partidă. Asemeni imputări sunt de natură numai de a suscita și mai mult pasiunile. După aceea descrise purtarea armatei austriace în timpul revoluțiunii în Ungaria spre a dovedi, că națiunea magiară nu este nimic datore acelei armate. O împăcare între națiune și corônă nu e de lipsă, pentru că acesta s'a întâmplat la 1867. Comandantul armatei își împlinesce numai datoria, dacă încununază și el, în numele armatei, monumentul honveșilor. Dacă honvelii însă ar încununa monumentul lui Hentzi, acesta ar fi o violare a sentimentelor noastre celor mai sante, ba chiar o blasfemie. Voesc dora, ca prin încununarea aceea să se delature gravaminele națiunii magiare? Fost'a numai aceea piedeca împlinirii aspirațiunilor naționale, că n'am încununat monumentul lui Hentzi? În loc să se delature acel monument, încă voesc să l'încununăm. Să nu li se facă și această batjocură honveșilor veterani! Singuraticii o pot face, dar națiunea nu o pôte suferi, căci ar fi simburile unor discordii.

Eötvös își încheia discursul, făcând amintita moțiune. El fu felicitat de toți membrii stângei extreme.

După Eötvös vorbi ministrul președinte, contele Szapary. El arată istoricul afacerii și asigură, că nu el, ci comitetul competent al monumentului a alcătuit programa dificultată. Dênsul însă a aprobat'o, fiind că exprimă ideea împăcării bătrânilor honvezi cu armata comună. Nu e vorba aici de o împăcare a corônă cu națiunea, ci de aceea, ca să se delature definitiv anumite diferențe, care încă au existat până acuma. Dacă însă voim o adevărată împăcare, acesta nu pôte să fie unilaterală. Armata de față nu pôte să fie asemănată cu armata împărătescă de mai înainte. Dacă voim să aruncăm vëlul preste trecut trebuie să o facem în întregul seu.

Ministrul președinte încheie declarând, că el personal va lua parte la festivitate, care promisiune fu salutată de opozițiune cu strigări ironice de „Hoch“, er din partea partidei guvernului cu aplause.

Contele Apponyi desfășură apoi părerea lui și a partidei sale. Și el doresce împăcarea cu armata comună, dar trebuie să dubiteze, dacă acesta se pôte face în modul propus. El protesteză în contra presupunerii, că națiunea și armata ar fi factori egal îndreptățiți, cari ar putea să pacteze întreolaltă pe picior egal. Disonanțe ale sentimentului, ce există fără indoială, nu pot să fie delaturate prin simple ceremonii, ci trebuie să se astupe anumite lacune existente în sensul aspirațiunilor naționale. Forma propusă însă va înstreina și mai mult de olaltă pe cele două părți. Intre morminte pôte fi o paritate între colonne de gloriă însă nu există reciprocitate. Pentru o împăcare deplină e de lipsă întreaga națiune de acea sfătuesce, ca guvernul să se mai gândescă asupra afacerii și să facă apoi un nou raport dietei. Dacă guvernul n'ar voi să primescă acest sfat, Apponyi propune alegerea unei comisiuni de 25 membri, cari să revideze programa desvélirii monumentului. Dacă guvernul nu va primi această propunere, atunci își va ascrie el însuși urmările seriose.

În fine vorbi guvernamentul V ad n a y, luând în apărare comisiunea pentru ridicarea monumentului. Aici, dice, el e vorba de o onorare reciprocă. Ideea împăcării e sublimă, de aceea protesteză cu indignare în contra ațitărilor fatale ale opoziției. (Aplause pe băncile majorității; strigări de „hoch“ în stânga.)

În ședința de Miercuri combătă Ig. Helfy programul încoronării monumentelor, declarând de un lucru monstruos din punct de vedere moral, că comitetul prin aceea, că invită dieta la serbare, voesc să-i sancționeze națiunea programul. Acesta este un atentat prea îndrăzneț. Dacă națiunea a suferit în decurs de atâția ani un monument pe piéta St. George, monument, care arată umilirea națiunii, nu va putea suferi acum încununarea lui.

Fr. Podmaniczky vorbesce din punctul de vedere al guvernului, dênsul aparține honveșilor dela 1848/49 și va lua parte. El des intrerupt de Gabriel Károly, carele l'face soldat austriac din cap până în talpi.

Klem. Ernust regretă, că cei doi honveși, cari mai înainte au vorbit nu consimt cu dênsul. Dar dênsul sigur scie, că ei n'au vorbit din conștiință. În această incurcală numai propunerea lui Apponyi pôte limpede cestiunea. Împăcarea nu se pôte decreta, după-cum voesc să o facă ministrul president, ea trebuie să fie naturală. Intre monumente e mare deosebire, unul reprezintă ideia contopirei Ungariei cu totul în monarchia austriacă, er altul onôrea națională.

Szalay spriginesce propunerea lui Eötvös Szapary a cădut în aceeași greșală ca și Tisza. Dacă se va cânta imnul împărătesc pe piéta Sânt. George, însemneză a lega persoana regelui cu a ele timpuri de tristă aducere aminte.

Se începe apoi o polemică între Apponyi și Szapary. Intr'un ton ascuțit vorbesce I. Horváth, care numescce politica lui Szapary politică de denun-

ciare. Guvernul dacă a voit împăcarea, a apucat pe drum greșit și a aduce cestiunea în stadiul acesta, e o idee nenorocită. I v a n c a încă nu depune cununa pe monumentul lui Hentzi ca honved, ci ca consilieriu intim. —

După un mic scandal, ședința se închide.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român”.

Zarand, în Octombrie 1892. Direcțiunea, ce au luat afacerile comitatense și în special purtarea organelor administrative ale comitatului Hunedórei, dela venirea noului comite suprem, trebuie să ne insufle cele mai serioase îngrijiri. Ori unde se da numai ocaziune organele administrative sunt gata a lovi în noi români, fără nici o cruțare. Pe cât timp organele administrative te lovesc pe baza legilor anume croite ca să putem fi striviți, trebuie să înecăm durerea, așteptând timpuri mai bune. Când însă, vezi, că esti terorizat și jignit în simțurile tale, durere, trebuie să ajungi acolo, unde răbdarea devine lașitate, unde esti forțat a exprima semnificativul. *Quousque tandem...* Să venim la concret.

La 4 Octombrie a. c. s'a efectuat alegerea de primar în Brad, pretura Bradului. O alegere de primar poate să fie un lucru puțin însemnat pentru marele public cetitoriu, dar ea poate să fie și o iconă fidelă, în carea ca și într'un tablou viu, să se poată vedea cât de departe a ajuns ticăloșile, și cât de afund au pătruns ele în sinul administrațiunii magiare. O alegere cum s'a efectuat în Brad, și în „Camciatca” ar însemna o barbarie, la noi în Ungaria însă e o alegere, ca și altele multe constituționale, liberală, fără a înceta să fie tot odată și barbară.

Primadată alegerea s'a enunțat numai cu doba. Precum se vede pretorele a uitat, că în reprezentanța Bradului sunt oameni inteligenți. Scopul era poate, ca membrii să nu se prezente și densusul după plac să poată dispune. Dintre magiari nici nu au luat parte numai 2 membrii, și vre-o câțiva români.

Inceputul ședinței reprezentanței s'au făcut sub rău augur. Pretorele s'a îngrijit ca să nu lipsescă gendarmeria. După deschiderea ședinței membrii reprezentanței, români în majoritate, nevoind a alege pre nimenea de bărbați de încredere prevedeau, ce are să fie — pretorele cu mare greutate a aflat și dintre români doi inși, ca bărbați de încredere, după ce vre-o 3 inși refuseră.

Apoi cu un ton de pașă pretorele ăce, că pe baza legii candidază de primar pe Pankl I și Strasser E. Un membru român întrebă, dacă numai accști 2 au candidat? La ce pretorele răspunde, că a competat și un român, George Impărat, dar pre densusul nu-l candidază. Un alt membru român propune, că deorece au competat 3 indiviși calificați majoritatea reprezentanței a acceptat ca să fie candidat și al 3-lea, cu atât mai vârtos, că e român și însași legea prevede candidarea de 3 inși, dacă sunt competenți. Pretorele răspunde, că pe baza legii, el a candidat pre cine a voit, altcum propunerea poate să se ia la protocol.

Ne mai așteptând apoi pretorele discutarea mai departe, ese alară în curte, unde era preste o sută alegători români. Aci pretorele spune oamenilor că: „eu am candidat di birău pe Pankl I și Strasser Ede”. Alegătorii erump: „nu ne trebuie, nu i cunoșcem”. Nu cunoșceți pe dl Strasser? ăce pretorele — Nu! Dumneșeu scie cine-i!! Dar pe d-nul Pankl de pe piță? Nu! Nu ne trebuie. E om bătrân! Ce să facem cu el? Tot tremură, când vorbește! Nu-l alegeți? Nu! Nu!

„Atunci mere acasă hoților, pe toți ve închid”. Eță nobleța unui protopretor magiar neaos! I-l recomandăm comitelui suprem ca model, ca să scie, cine sunt agitatorii în Zarand, și să nu mai caute cu gendarmeria altă dată.

Ei bine! Să ni se mai spună un cas analog în alte state, unde o persoană în eseriarea funcțiunii sale să poată insulta o comună întrăgă fără a fi tras la răspundere! așa ceva se poate numai în Ungaria. Adevărat tip de administrațiune magiară!! Adevărat liberalism!

Apoi reînforcându-se în sala unde era reprezentanța, a început după cum se spune, a imputa reprezentanților români, că ei agită poporul. Întreba apoi că: „cine votază? Numai de cât votază pe Pankl I. un unchiu al pretorelui Bro Györflyit și fratele pretorelui, tutorele orfanal, Krasznay B. carele e tot odată și ginere al alesului primariu Pankl.

Nu s'a aflat un singur român, carele să voteze. Membrii români ai reprezentanței au părăsit sala, și după ei toți alegătorii. Dară ce e mai mult nu s'au aflat nici între magiarii din Brad alții afară de cei doi, carii să voteze. —

Ce minunate sunt legile în Ungaria: Un pretore impune unei comune primar pe cine vrea el,

insultă poporul, cum îi place, negenat — fără a fi pedepsit.

Acum să vedem cine e alesul? E un om bătrân, carele lăsat în pace și vedea de comoditatea sa, avea însă lipsa pretorele, ca el să fie. Și har Domnului, că suntem bine întocmiți! Suntem duși pe mână unei familii o pretură întrăgă.

Primariul Pankl e tată al pretorelui Pankl, are una fată măritată după fratele protopretorelui cu numele Krasznay, acesta e tutore preste totă pretura

Protopretorele, e înrudit cu pretorele, căci sora acestuia e după frate seu, e înrudit și cu primariul, mai departe ca să fie și pupăza pe colac, protopretorele are un unchiu, care e arândator de vamă la Brad.

Păsămite acum și caută dreptate dela Ana la Caiafa. — Scie ore comitele suprem, că atât de bine se pregtesce buna înțelegere între români și magiari! Credem însă că e timp a-i ăce:

Pocalul se imple odată!!

Max.

Fundațiunea Ioan Popescu.

În fundațiunea „Ioan Popescu” au încurs următoarele contribuiri:

Translatuș . 994 fl. 46 cr.

Ioan Petric, protopop Brașov 20 fl., Romul Petric cassar „Albina”. 5 fl — Suma 1019 fl. 46 cr.

Varietăți.

* (Universitatea săsescă). Joi s'a deschis în Sibiu universitatea săsescă, fiind de față 17 deputați, er trei și-au scusat absența. Deschiderea s'a făcut prin însuși și presidentul Il. Sa dl comite suprem și comes G. Thalmann. Vorbirea de deschidere a fost ținută în termeni cât se poate de potriți împregiurărilor și situațiunii și a culminat în accentuarea, că înaltul regim a aprobat rezoluțiunile și conclusele luate în adunarea trecută. Modificarea statutelor a fost aprobată și pentru univesitate se deschide o nouă eră și legală, care bine folosită va putea aduce mult folos pe terenul cultural și economic. ce-l are în vedere această instituțiune.

S'a purces apoi la alegere. De vice-presid. s'a ales dl advocat Arz, secret. substit. Binder.

In comisiuni: comisiunea financiară: Alb. Arz, Budaker, Brukner, Dörr, Filtsch, Konnerth Leonhardt, Melas, Nicolaus, Roth, Zay; — scolară: G. Arz, Binder, Lehrer, Laszay, Dr. Fr. Teusch, Ioh Teutsch; — de scontrare: Berceanu, Bnder Filtsch, etc.

Cestiunea întăririi statutelor modificate și cestiunea votului minorității, la propunerea deputatului Pécuararu se va pune la ordinea ăilei în ședințele procsime.

Ședințele adunării s'au amânat până-ce respectivele comisiuni, și vor termina lucrările.

* (Ferestreul cu vapor din curtea comitatului). Mai mulți locuitori din apropierea curții comitatului ne denunță casul, că în curtea comitatului de mai multe ăile se întrebunțază un ferestru cu vapor pentru tăierea lemnelor și că prin această se produce un vuet, care conturbă liniștea multora. Fiind și institute de învățământ în apropiere, noi bucurosi luăm notiță și punem întrebarea: „N'ar fi mai consult ca lemnele să se tae airea, unde nu causéză nimenuia supărare și de acolo tăite să se transporte? Astfelu ar fi scutiți de șuerăturile lui și funcționarii comitatului și institutele de învățământ și publicul, care obicinuesce a se recrea pe parc și pe promenadă.

* (Himen.) Dl Ioachim Ungur cleric abs. își va serba la 15/27 Octombrie a. c. actul cununii cu d-șóra Lucreția Cerbicean în biserica gr. or. din Hașeg.

* (Constituire.) Societatea de lectură a tinerimei institutului pedagogic din Arad s'a constituit în ăia de 9 Octombrie st. nou a. c. în următorul mod:

Reverendissimul domn protosincol Augustin Hamsea, președinte; Romul Roman, pedagog cursul III v. președinte, Petru Muntean, pedagog cursul III secretariu; Ioan Tăian pedagog cursul III notariu; Avram Blașiu pedagog cursul III casariu; Nicolau Furu, pedagog cursul III bibliotecariu; Aureliu Micloși, pedagog cursul II v. notariu; Petru Jurma, pedagog cursul II v. bibliotecariu.

Comisia literară: Iancu Lupu, pedagog cursul III președinte; Dimitrie Micu, pedagog cursul III, Nicolau Nicorescu, pedagog cursul III, Crăciun Ignuția, pedagog cursul III membri.

Comisia revisoră: Petru Bugarin, pedagog cursul III președinte; Constantin Leuca, pedagog cursul II, Vasiliu Jurgiu, pedagog cursul I membri.

Sabin Bogdan, pedagog cursul I controlor.

* (Vinerile lui Cristof Columb.) Evenimentele cele mai norocite din călătoria lui Columb s'au întâmplat Vinerea.

Intr'o Vineri el a plecat din Portul Palos spre a merge să descopere noua lume; într'o Vineri el și a complectat observațiunile sale privitoare la variațiunile magnetice; într'o Vineri a vădut el paseri, primele indicii ale unei lumi noue.

Vineri 12 Octombrie 1492, Columb a descoperit pământul și în aceeași ăi a implântat crucea pe pământul lunei noue.

Vineri, 19 Octombrie, a anunțat regilor întorcerea sa pentru luna Aprile, întorcerea, ce se efectua astfel cum o provăduse.

Tot într'o Vineri Columb își făcu intrarea triumfală în Barcelona.

Vineri, 16 Novembre, găsi el o cruce implântată, nu se scie de cine și cum, într'o insulă pustie în marea Notre-Dame.

Vineri, 30 Novembre, Columb înfige crucea la Puerto-Santo.

Vineri la 4 Ianuarius, la apusul sórelui, el pornesce spre Spania.

Vineri, 25 Ianuarius, marea îi aduce o mare provizie de pești.

Vineri, 15 Februaru, el scapă de o furtună teribilă și descopere insulele Azores.

Vineri, 22 Februaru, portugezii îi inapoiază prisionierii.

Vineri, 8 Martie, el primesce o invitație dela marele seu dușman, regele Portugaliei, ceea ce constituie primul element al gloriei lui.

Vineri, 16 Martiu, Columb intră triumfător la Palos.

* (Cutremur de pământ.) Cutremurul de pământ din 20 Octombrie; care s'a simțit în multe localități din Transilvania a fost cu mult mai puternic în România. De pe Bărăgan dela gara Mărculesci se scriu următoarele:

Emoțiunea produsă în România prin cutremurul de pământ dela 2 Octombrie curent nu s'a linistit încă și credem că e interesant să se cunoască efectul ocazionat în deșertul nostru.

Cutremurul a început la 7 ore dimineața ca și la București și deorece nimic nu turbură linisea în acest deșert, s'a putut foarte bine auzi șgomotul subteran ce însoția dislocarea straturilor inferioare. Durata a fost constatată aci de 40 secunde.

Turnul puțului, înalt de 18 metri, trosnea din tôte părțile și părea că amenință să se surpe. Tocmai se făcea o manevră de ridicare a sondei și omul care stetea în vârful turnului pentru a dirigia această operație, abia avu timpul să se acete de un calub ca să evite o cădere ce oscilațiunile edificiului puteau să-i ocazioneze. Personalul se temea ca să nu facă esplosie cazanul, pentru că deodată mașina s'a oprit și toți oamenii s'au aruncat cu fața la pământ.

Primul strat de apă întâlnit la o adâncime de 32 m. și al cărui nivel nu trece preste 24 m. s'a ridicat deodată până la orificiul puțului pentru a se scobori érași la nivel.

S'au numărat 24 șguduituri la puț, venind dela N, V. — S. F. Turnurile puțului, dislocate, au oscilat în direcțiuni cu înclinări de mai bine de 40 centimetri la vârf.

Șguduiturile verticale au durat vre-o 20 secunde și au seltat grințile dela pământ.

În sfârșit cutremurul a fost atât de puternic, încât un moment a existat temerea ca să nu devieze puțul care, actualminte, trece preste 50 m. adâncime.

ad Nr. 973=1892.

[208] 1—1

Condițiuni de licitare.

1. Vénatul dupe teritoriul comunei **Porcești** se liciteză pe un period de **6 ani**, începând dela **1 Ianuarius 1892**, inclusiv până la **31 Decembre 1897 st. n.**

2. Prețul strigării anual se statoresce cu **10 fl.**, vadiul **10%** a se depune cu ocaziunea licitărei — care se va scî în rata din urmă.

3. Teritoriul de vénat se estinde preste 6675 jug. pădure comunală.

4. Arênda se va solvi anticipando în 2 rate egale și anume în **1 Ianuarius și 1 Iuliu la cassa comunală.**

5. Licitațiunea se va ține în **23 Octombrie st. n., la 3 ore d. m.** la cancelaria comunală.

6. Spesele de timbre recerute se vor suporta de arândatore.

7. Oferte închise sub adresa primăriei până la **23 Octombrie u. p. Tolmács** — se primesc.

Porcești, în 15 Octombrie, 1892.

Oficiul comunal:

Ioan Carjenea.

I. Bentia,
not.

Nr. 211. [201] 3-3
CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor invetatoresci din comunele mai jos insemnate, se publica prin acesta concurs, cu termen de 15 zile, dela prima publicare in „Telegraful Român“.

- 1. Bulbuc-Curpeni, cu salariu anual de 150 fl.
- 2. Cibul, cu salariu anual de 216 fl.
- 3. Geoagiul de jos, cu salariu anual de 200 fl, și cuartir.
- 4. Madă, cu salariu anual de 150 fl.
- 5. Săcărâmb, cu salariu anual de 360 fl., plătibili în rate lunare anticipate și cuartir; concurenții cunosători de muzică vor fi preferați.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi sunt poftiți a-și înainta cererile instruite conform normelor din vigoare la acest oficiu, în termenul sus indicat.

Săcărâmb (Nagyág), 20 Septembrie 1892.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al tractului Geoagiul II, în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Sabin Piso, protopresbiter.

Nr. 3091. [200] 2-2
CONCURS.

Pentru ocuparea postului sistemizat de vicanotariu comunal în Seliște devenit în mod definitiv vacant.

Cereri de competență instruite conform legii se mi se asternă cel mult până în 25 Novembre a. c. st. n.

Salariul anual face 400 fl.

Vicanotariul comunal este în specie însărcinat cu toate agendele de dare și cu cele împreunate cu catastrul de vite.

Seliște, în 10 Octobrie, 1892.

Pretorul suprem:
Liviu de Leményi.

Nr. 762. [207] 1-3
EDICT.

George Rusu gr. or. din Purcăreni, carele de 17 ani a părăsit cu necredință pe legiuita sa soție Maria

Bogdan gr. or. din Zizin, fără de a se ști locul ubicațiunei lui, se citeză prin acesta, ca în sensul ordinațiunei Veneratului Consistorin archidiececan dto 31 Decembre 1891 Nr. 7805 B. în termen de șase luni dela prima publicare a acestui edict in „Telegraful Român“ să se prezenteze la subsemnatul oficiu protopresbiterial, căci la dincontră și în absența lui se va pertracta și decide procesul matrimonial intentat contra lui din partea soției sale.

Brașov, 2 Octobrie, 1892.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al Brașovului.

Ioan Petric, protopresbiter.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobrie 1892.

Table with multiple sections: Budapesta - Predeal, Budapesta, gara de vest - Rușava - Vercerova, Budapesta - Arad - Teiuș, Murăș-Ludoș - Bistrița, Simeria (Piski) - Petroșeni - Lupeni, Arad - Timișoara, Ghiriș - Turda, Sighișoară - Odorheiu, Careii-mare - Zelău, Copșa-mică - Sibiu - Avrig - Făgăraș, Cucurdea - Oșorheiu - Reg. săs., Simeria (Piski) - Hunedóra, Brașov - Zerneșci, Brașov - Chezdi-Oșorheiu. Each section contains a detailed schedule of train times and stops.

Nota: Orele insemnate în stânga stațiilor sunt a se citi de sus în jos, cele insemnate în dreapta de jos în sus. Numerele cele grase însemnă orele de noapte.